

**Інститут
обдарованої
дитини
НАПН
України**

**СИЛАБУС
навчальної дисципліни
«Виховання обдарованих дітей шкільного віку»**

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація / освітньо-наукова програма	«Освіта та розвиток обдарованої особистості»
Компонент освітньо-наукової програми	Виховання обдарованих дітей шкільного віку
Курс/Семестр	3 курс / 6 семестр
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / загальна кількість годин	3/90 годин
Вид занять	лекції, семінарські, практичні, самостійна робота
Мова викладання	українська
Форми поточного та підсумкового контролю	Оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань, усна та письмова форма контролю, заліковий контроль
Викладач	Постова Катерина Григорівна, кандидат психологічних наук kateruna_p@ukr.net
Консультації	здійснюються за запитом здобувачів

Анотація дисципліни	<p>Робоча програма навчальної дисципліни «Виховання обдарованих дітей шкільного віку» для аспірантів, які навчаються за галуззю знань 01 «Освіта – педагогіка», спеціальністю 011 «Науки про освіту», спеціалізацією «Освіта та розвиток обдарованої особистості» спрямована ознайомити аспірантів з теоретичними та практичними результатами досліджень вітчизняних та зарубіжних спеціалістів з проблеми виховання обдарованих учнів шкільного віку. Забезпечити оволодіння методиками виховання обдарованих дітей шкільного віку та розглянути особливості їх використання в практичній діяльності педагога. Ознайомитися з домінуючими чинниками, що впливають на формування обдарованої особистості в процесі її виховання в закладах освіти.</p>
Мета викладання дисципліни	<p>Ознайомити аспірантів з теоретичними та практичними результатами досліджень вітчизняних та зарубіжних спеціалістів з проблеми виховання обдарованих учнів шкільного віку. Забезпечити оволодіння методиками виховання обдарованих дітей шкільного віку, відпрацювати на практиці. Визначитися з провідними чинниками виховного впливу на формування обдарованої особистості.</p>
Очікувані результати навчання	<p>У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант має знати: основні принципи виховання обдарованих дітей шкільного віку; положення та підходи до виховання обдарованих дітей: біогенетичний, біосоціальний, культурно-історичний; актуальні напрями виховання обдарованих дітей шкільного віку; особливості використання методів прийомів та засобів виховання обдарованої дитини шкільного віку; особливості соціальної адаптації та соціалізації обдарованих дітей у підлітковому віці; основні механізми соціалізації обдарованої особистості; психолого-педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів; роль ціннісних детермінант у вихованні обдарованих дітей шкільного віку; освітні парадигми виховання обдарованих учнів в освітньому процесі; принципи побудови освітнього середовища для розвитку обдарованої особистості; основні принципи психолого-педагогічного та соціального супроводу обдарованого учня в освітньому навчальному закладі; роль та функції сім'ї у розвитку обдарованої дитини; стилі виховання обдарованої дитини у сім'ї.</p> <p>вміти: використовувати досвід виховання обдарованих дітей у власній практичній діяльності; враховувати теоретичні положення виховання в навчально-виховному процесі; визначати актуальні напрямки виховання обдарованої особистості залежно від її індивідуальних особливостей; підбирати методи, прийоми засоби виховання обдарованої особистості шкільного віку; визначати ефективні механізми соціальної адаптації залежно від індивідуальних особливостей учня; проектувати виховання особистості; враховувати в навчанні і вихованні особливості національного виховання; виробляти стратегію виховання для різних груп; розробляти технології вирішення проблем соціальної адаптації та соціалізації обдарованих дітей у підлітковому віці; розробляти моделі та методики оцінки соціальної ситуації розвитку обдарованих школярів; працювати із батьками обдарованих учнів; оцінювати вплив сімейного виховання обдарованих учнів на їх загальний розвиток.</p>
Набуті компетентності	<p>Інтегральна компетентність Здатність розв'язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.</p>

Загальні компетентності Здатність до абстрактного мислення, аналізу і синтезу. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації. Здатність виявляти, ставити та розв'язувати проблеми. Здатність до міжособистісної взаємодії. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності
Здатність проектувати і досліджувати освітні системи.
Здатність застосовувати та розробляти нові підходи до вирішення задач дослідницького та/або інноваційного характеру в сфері освіти й педагогіки. Здатність враховувати різноманітність, індивідуальні особливості у плануванні та реалізації освітнього процесу в закладі освіти. Здатність розробляти і реалізовувати нові освітні інструменти, проекти та інтегрувати їх в освітнє середовище закладу освіти. Здатність управляти стратегічним розвитком команди в педагогічній, науково-педагогічній та науковій діяльності. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв'язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах. Здатність до використання сучасних інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у освітній та дослідницькій діяльності.

Додатково для освітньо-наукових програм: Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у закладах вищої освіти. Здатність планувати і виконувати наукові дослідження в галузі освітніх, педагогічних наук. Здатність забезпечувати інтелектуальну власність на результати дослідницької/інноваційної діяльності у сфері освітніх, педагогічних наук.

Структура навчальної дисципліни	Назви тем	Кількість годин			
		усього	усього		
			лекції	семінарські	самостійна робота
	Тема 1. Загальні особливості виховання обдарованих дітей шкільного віку	23	3	4	7
	Тема 2. Виховання обдарованих дітей в колективі	23	4	4	15
	Тема 3. Освітнє середовище у вихованні обдарованих дітей шкільного віку	23	4	4	15
	Тема 4. Сімейне виховання обдарованих дітей шкільного віку.	21	4	4	15
	Всього годин	90	2	4	15

<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ</p> <p>теоретичні основи виховання обдарованих дітей шкільного віку у вітчизняній та зарубіжній практиці; виховання обдарованих дітей шкільного віку, мета, завдання принципи; підходи до вирішення проблеми виховання (біогенетичний, біосоціальний, культурноісторичний); напрями виховання обдарованих (естетичне Р. Стернберг; моральне М. Якобсен; емоційно-ціннісне; духовне Г. Гарднер, концепція самоактуалізації, А. Маслоу; громадське; трудове та інш.); методи виховання обдарованих дітей шкільного віку; методи що сприяють організації діяльності, спілкування, суспільної поведінки, самовиховання обдарованої особистості шкільного віку.</p> <p>Тема 2. ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОЛЕКТИВІ</p> <p>соціалізація та соціальна адаптація обдарованих дітей шкільного віку; психолого-педагогічні умови соціалізації обдарованих дітей шкільного віку; механізми соціалізації обдарованої особистості; соціалізація дітей шкільного віку в Інтернет середовищі; роль формальних та неформальних утворень у вихованні обдарованої особистості; групи за інтересами, тимчасові утворення (конкурси, змагання, олімпіади); виховання цінностей: духовні та моральні, художньо-естетичні, трудове, статеве та екологічне виховання; виховання гідності та соціальної ініціативності в обдарованих дітей шкільного віку.</p> <p>Тема 3 ОСВІТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У ВИХОВАННІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ</p> <p>парадигми виховання обдарованих учнів в освітньому процесі; виховання обдарованих в системі традиційного, особистісно-зорієнтованого, розвивального навчання; виховний компонент в моделях навчання обдарованих (Д. Стенлі, Дж. Рензулі, Р. Стернберга); принципи побудови освітнього середовища для розвитку обдарованої особистості, теорія соціокультурного детермінізму Д. К. Сімонта; психолого-педагогічний та соціальний супровід обдарованого учня в освітньому навчальному закладі; індивідуальна (особистісна) адаптація обдарованої дитини до освітнього середовища.</p> <p>Тема 4. СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ</p> <p>роль та функції сім'ї у вихованні обдарованої дитини; взаємодія батьків та обдарованої дитини в сім'ї; стилі виховання обдарованої дитини в сім'ї; емоційний комфорт в сім'ї; психологічна підтримка обдарованої дитини в сім'ї; взаємодія школи та сім'ї у вихованні обдарованої особистості; робота з батьками обдарованих дітей; самовиховання обдарованої особистості.</p>
<p>Контроль і оцінювання результатів навчання</p>	<p>Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання</p> <p>Оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань, усна та письмова форма контролю, заліковий контроль.</p>

12. Розподіл балів, які отримують аспіранти				
Поточне тематичне тестування і виконання ІНДЗ				Сума
T1	T2	T3	T4	100
20 (10+10)	30 (10+20)	30 (20+10)	20 (10+10)	
<p>T1, – номер теми; в дужках вказано: перше число оцінювання ІНДЗ – максимальна оцінка, друге число – максимальна оцінка за поточні форми контролю.</p>				
Шкала оцінювання: національна та ECTS				
Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку		
90-100	A	зараховано		
82-89	B			
74-81	C			
64-73	D			
60-63	E			
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання		
01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни		
Політика навчальної дисципліни	Політика щодо академічної доброчесності			
	Дотримання кодексу академічної доброчесності			
	Політика щодо відвідування занять			
	Відповідно до розкладу			
	Політика щодо термінів виконання завдань і перекладання			
Відповідно до встановлених термінів				
Політика щодо правил поведінки на заняттях				
Дотримання встановлених правил поведінки				
Інформаційне забезпечення	Рекомендована література			
	1. Базова: Юркевич В. С. Одаренный ребенок: Иллюзии и реальность / В.С. Юркевич. – К. : Просвіта, 1996. – 238 с.			
	2. Ушаков Д. В. Психология одаренности: от теории к практике / Д. В. Ушаков. – М. : ИП РАН, 200-. – 96 с.			
	3. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія / за ред. Р. О. Семенової, авт. кол.: О. Л. Музика, Д. К. Корольов; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. К.; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 228 с.			
	4. Хомуленко Т. Б. Сучасні проблеми гендерної соціалізації в онтогенезі особистості // Проблеми загальної та педагогічної психології. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Сковороди АПН України. 2004.			

5. Волкос Ю. Г. Социология молодежи: Учеб. пособ. [Текст] / Ю. Г. Волкос. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2001. – 576 с. 23.
6. Головаха Е. И. Жизненная перспектива и ценностные ориентации личности [Текст] / Е. И. Головаха. – СПб.: Питер, 2001. – С. 256–269.
7. Лучинкина А. И. Психология человека в Интернете [Текст] / А. И. Лучинкина. – К.: ООО «Информационные системы», 2012. – 200 с.
8. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О. Л. Музики. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 146 с.
9. Келли Дж. Две функции референтной группы / Джордж Келли // Современная зарубежная социальная психология. Тексты. – М.: Издательство Московского университета, 1984. – С. 197-203.
10. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія / Р. О. Семенова, О. Л. Музика, Д. К. Корольов та ін. ; за ред. Р. О. Семенової. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 228 с.
11. Шадриков В. Д. Духовные способности / В. Д. Шадриков. – М.: Магистр, 1998. – 182 с.
12. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку / І. Д. Бех. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с.
13. Реан А. А. Психология адаптации личности. Анализ. Теория. Практика / А. А. Реан, А. Р. Кудашев,
14. Баранов. А. А. — Санкт-Петербург : ПРАЙМ-ЕВРОЗНАК, 2006. — 479 с.
15. Кравченко Т. В. Сім'я та її вплив на соціалізацію дитини / Т. В. Кравченко // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 3. – С. 32–42.
16. Завгородня Н. М. Проблема соціалізації учнів у сучасній педагогічній теорії і практиці / Н. М. Завгородня // Управління школою, 2007. – № 6. – С. 2–8.
17. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. – К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с.
18. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с.
19. Титаренко Т. М. Запобігання емоційному вигоранню в сім'ї як фактор організації сімейних взаємин: наук.-метод. посіб. / Т. М. Титаренко, О. Я. Кляпець. – К.: Міленіум, 2007. – 142 с.
20. Токарева Л. Соціалізація і розвиток обдарованості молодшого учня / Л. Токарева // Соціальна психологія. – 2006. – № 15. – С. 94–102.
21. Туріщева Л. В. Особливості роботи з обдарованими дітьми / Л. В. Туріщева. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 122, [6] с. – (Серія «Психологічна служба школи»).
22. Янковчук М. М. Вплив сім'ї як виховної інституції на розвиток обдарованості / М. М. Янковчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 10. – С. 57–61.
23. Янковчук М. М. Розвиток обдарованості: практичний досвід / М. М. Янковчук // Обдарована дитина. – 2008. – № 2. – С. 47–53.
24. Баева Л. В. Ценности молодежи в глобализирующемся постнеклассическом обществе [Текст] / Л. В. Баева // Философия образования. – 2005. – № 1. – С. 33–44/
25. Боринштейн Е. Р. Система ценностных ориентаций личности в условиях социально-культурной трансформации [Текст] / Е. Р. Боринштейн // Грані. – 2004. – № 3. – С. 95–100.
26. Добрынина В. Ценностные ориентации учащихся и студенческой

- молодежи [Текст] / В. Добрынина, Т. Кухтевич // *Alma mater.* – 2003. – № 2. – С. 13–15.
27. Донских О. А. Трансформация ценностных ориентаций / О. А. Донских [Текст] // *Философия образования.* – 2005. – № 2. – С. 121–127.
28. Зотова О. И. Ценностные ориентации и механизмы социальной регуляции поведения [Текст] / О. И. Зотова, М. И. Бобнева // *Методологические проблемы социальной психологии* / Отв. ред. Е. В. Шорохова. – М., 1975. – С. 241–254.
29. Леонтьев Д. А. Личностный потенциал как потенциал саморегуляции [Текст] / Д. А. Леонтьев // *Личностный потенциал: структура и диагностика* / Под ред. Д. А. Леонтьева. – М.: Смысл, 2011. – С. 107–130.
30. Леонтьев Д. А. Психология свободы: к постановке проблемы самодетерминации личности [Текст] / Д. А. Леонтьев // *Психологический журнал.* – 2000. – Т. 21. – № 1. – С. 15–25.

Додаткова:

1. Михайлева Е. Г. Ценности и ценностные ориентации в современной образовательной среде [Текст] / Е. Г. Михайлева; Нар. укр. акад. – Х.: Изд-во НУА, 2004. – 48 с.
2. Панина Н. В. Молодежь Украины: структура ценностей [Текст] / Н. В. Панина // *Социология: теория, методы, маркетинг.* – 2001. – № 1. – С. 5–26.
3. Тюрина В. А. Ценностные ориентации [Текст]: Учеб. пособ. / В. А. Тюрина, Е. Д. Научитель. – К.: Междунар. фин. агенство, 1998. – 30 с.
4. Фрейд З. Психология и защитные механизмы [Текст] / З. Фрейд. – М.: Просвещение, 1993. – 120 с.
5. Яблонська Т. М. Особливості функціонування сім'ї, як умова розвитку особистості дитини [Текст] / Т. М. Яблонська // *Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України.* – Т. 2. – Ч. 2. – С. 401–407.
6. Музика О. Л. Суб'єктно-ціннісна детермінація творчої обдарованості / О. Л. Музика // *Вісник Житомирського педагогічного інституту.* – 1998. – № 1. – С. 53–57.
7. Олпорт Г. Становление личности: Избранные труды / Гордон Олпорт. – М.: Смысл, 2002. – 462 с.
8. Психологічні чинники самодетермінації особистості в освітньому просторі: колективна монографія / за ред. С. Д. Максименка. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 400 с.
9. Ambrose D. Large-Scale Socioeconomic, Political, and Cultural Influences on Giftedness and Talent / Don Ambrose // *International Handbook on Giftedness* / Ed. Larisa V. Shavinina. – Springer, 2009. – P. 884–903.
10. Cortina L. School Administrators and the Professional Learning of General Education Teachers Related to Gifted Education: A Delphi Study: The doctoral dissertation for the Ed. D. / Lenore Cortina. – South Orange, 2011. – 238 p.

Інформаційні ресурси

1. Полищук В. М., Карамушка В. І. Система роботи з обдарованими дітьми в умовах загальноосвітнього навчального закладу / *Студентський альманах.* Вип. 1/38. Режим доступу:
http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/v_1/38.pdf.
2. Концепція «Нова українська школа». – Режим доступу:
<http://mon.gov.ua/Новини%202016/12/05/konczepczyia.pdf>.
3. Мала академія наук України <http://man.gov.ua/ua/index>